

دروس من «الهداية في النحو»

مهدى مؤيدى وعبدالرحمن باجر

تدريس آزمایشی

موندی، مهدی، ۱۳۴۲
دروس من الهدایه فی النحو ۹: مهدی موندی، عبدالرضا مهاجر، تهیه و تنظیم معاونت آموزش، مرکز مدیریت
حوزه‌های علمیه خواران.

قم، حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت، حوزه‌های علمیه خواران، مرکز نشر هاجر، ۱۳۹۴.

۱۶۰ ص

۵۲۰۰۰ ریال

فبا ۵-۱۲-۰۳۷۸-۰۶۰۰-۹۷۸

سلسل ۷۳۴

نویس

کتاب "هدایه فی النحو" به افراد مختلف از جمله ابوحیان نحوی منسوب است.
کتاب حاضر در سآلهای مختلف توسط ناشران متفاوت منتشر شده است.

زبان عربی - نحو

زبان عربی - راهنمای آموزشی

مهاجر، عبدالرضا، ۱۳۴۹

ابوحیان، محمد بن یوسف، ۶۵۴-۷۴۵ق

حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواران، مرکز نشر هاجر

M/P/۶۱۵۱۳۶۲/۴۰۴۴۲۸

۴۹۲/۷۵ ۳۸۲۷۰۸۰

نا کتاب: دروس من «الهدایه فی النحو»

نویسنده: مهدی مؤیدی و عبدالرضا مهاجر

تهیه و تنظیم: معاونت آموزش / مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواران
ناشر: مرکز نشر هاجر (وابسته به مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواران)

تعداد صفحات و قطع: ۱۶۰ صفحه / وزیری

نوبت چاپ: اول / با: ۹۴

شمارگان: ۷۵ نسخه

قیمت: ۲/۰۰۰ ریال

چاپخانه: نگارش

۹۷۸-۶۰۰-۳۷۸-۰۱۲-۵

آدرس: قم، بلوار معلم، مجتمع ناشران، واحد ۱۱۴

دفتر مرکزی: ۰۲۵-۳۲۱۴۴۴۰۰ فروشگاه: ۰۲۵-۳۲۱۴۴۸۵۳

پیامک ۳۰۰۰۲۱۴۴۴۰

Hajar@whc.ir Hajar.whc.ir

فهرست الموضوعات

الدرس الأول: تعريف علم النحو وموضوعه	١٣
الدرس الثاني: حدّ الاسم وعلاماته	١٥
الدرس الثالث: حدّ الفعل والحرف وعلامتهما	١٧
باب الفعل	٢١
الدرس الرابع: إعراب الفعل المضارع	٢٢
الدرس الخامس: عوامل المصارع المنصوب	٢٥
الدرس السادس: عوامل المضارع الجزوم	٢٨
باب الاسم	٣١
الدرس السابع: تعريف الاسم المعرب وأصنافه الأربعة	٣٢
الدرس الثامن: أصناف إعراب الاسم (١)	٣٥
الدرس التاسع: أصناف إعراب الاسم (٢)	٣٧
الدرس العاشر: غير المنصرف (١)	٤٠
الدرس الحادي عشر: غير المنصرف (٢)	٤٢
المقصد الأول: في المرفوعات	٤٥
الدرس الثاني عشر: الفاعل ونائبه	٤٧
الدرس الثالث عشر: المبتدأ والخبر (١)	٤٩
الدرس الرابع عشر: المبتدأ والخبر (٢)	٥١
الدرس الخامس عشر: اسم كان وأخواتها (١)	٥٣
الدرس السادس عشر: اسم كان وأخواتها (٢)	٥٥
الدرس السابع عشر: أفعال المقاربة	٥٧
الدرس الثامن عشر: اسم الحروف المشبهة بـ «ليس»	٥٩

- الدرس التاسع عشر: خبر «إن» وأخواتها (١) ٦١
- الدرس العاشر: خبر «إن» وأخواتها (٢) ٦٤
- الدرس الحادي والعشرون: خبر «لا» التي لنفي الجنس ٦٦
- المقصد الثاني: في الأسماء المنصوبات ٦٩
- الدرس الثاني والعشرون: المفعول المطلق ٧٠
- الدرس الثالث والعشرون: المفعول به ٧٣
- الدرس الرابع والعشرون: المنادى ٧٦
- الدرس الخامس والعشرون: تعدي الفعل إلى أكثر من مفعول ٧٨
- الدرس السادس والعشرون: أفعال القلوب ٨٠
- الدرس السابع والثمانون: اسم الفاعل والمفعول ٨٢
- الدرس الثامن والعشرون: الصيغة المجهولة ٨٤
- الدرس التاسع والعشرون: المصدر ٨٦
- الدرس الثلاثون: فعل التعجب ٨٨
- الدرس الحادي والثلاثون: المفعول فيه والمفعول له والمفعول معه ٩٠
- الدرس الثاني والثلاثون: الحال ٩٣
- الدرس الثالث والثلاثون: التمييز ٩٥
- الدرس الرابع والثلاثون: تمييز الأعداد ٩٧
- الدرس الخامس والثلاثون: اسم التفضيل ١٠١
- الدرس السادس والثلاثون: أفعال المدح والذم ١٠٥
- الدرس السابع والثلاثون: المستثنى ١٠٧
- المقصد الثالث: في المجزورات ١١١
- الدرس الثامن والثلاثون: المضاف إليه (١) ١١٣
- الدرس التاسع والثلاثون: المضاف إليه (٢) ١١٥
- الخاتمة: في التوابع ١١٧

۱۱۸.....	الدّرس الأربعون: النعت
۱۲۲.....	الدّرس الحادي والأربعون: العطف بالحروف
۱۲۴.....	الدّرس الثّاني والأربعون: التأكيد
۱۲۷.....	الدّرس الثالث والأربعون: البدل وعطف البيان
۱۲۹.....	باب الحروف
۱۳۱.....	الدّرس الزّابع والأربعون: حروف الجر (۱)
۱۳۳.....	الدّرس الخامس والأربعون: حروف الجر (۲)
۱۳۵.....	الدّرس السادس والأربعون: حروف الجر (۳)
۱۳۷.....	الدّرس السابع والأربعون: حروف الجر (۴)
۱۴۰.....	الدّرس الثامن والأربعون: حروف العطف (۱)
۱۴۳.....	الدّرس التاسع والأربعون: حروف العطف (۲)
۱۴۶.....	الدّرس الخمسون: حروف التنبيه والنداء والإيجاب
۱۴۸.....	الدّرس الحادي والخمسون: حروف الزيادة والمصدرية
۱۵۰.....	الدّرس الثّاني والخمسون: حرفا التفسير وحروف التحفظ
۱۵۳.....	الدّرس الثّالث والخمسون: حرف التوقيع وحرفا الاسمها
۱۵۵.....	الدّرس الرّابع والخمسون: حروف الشرط (۱)
۱۵۷.....	الدّرس الخامس والخمسون: حروف الشرط (۲) وحرف الردع

پیشگفتار

حوزه‌های علمیه شیعه وارث میراث ماندگار علوم و معارف اهل بیت علیهم‌السلام و پاسدار حریم و کیان شریعت و عقاید اسلامی‌اند. این رسالت خطیر، مسؤولیت عالمان دین‌باور را در عرصه تعلیم و تربیت، چند برابر کرده است. دغدغه‌های همیشگی عالمان متعهد و طلاب و فضلاء دلسوز نسبت به اصلاح و غنابخشی کمی و کیفی شیوه‌ها، متون و الگوهای آموزشی در راستای بالندگی، پویایی و کارآمدی نظام آموزشی حوزه، ضرورت بازنگری و اصلاح و تدوین متون، بدیع و کارآمد را مورد تأکید قرار می‌دهد.

منزلت و رفعت جایگاه متون درسی در حوزه‌ها و بهره‌مندی از تراث گران سنگ و ذخایر ارزشمند متون قویم از سنت‌های سلف، روزان و اعتبار مؤلفان آنها ایجاب می‌کند که در اصلاح و تدوین متون درسی، اهتمام و وقت و تأمل شایسته مبذول شود. همچنین دگرگونی و تحول در گرایش‌ها، نیازها، انتظارات، شیوه‌ها و الگوهای تعلیم و تربیت، مسؤولیت متولیان و متصدیان امر آموزش و پرورش و برنامه‌ریزی درسی را در حوزه افزون می‌سازد تا به صورت مستمر با ارائه روش‌ها و قالب‌های بدیع و با ارتقای محتوا به اصلاح و تدوین متون درسی، همت گمارند.

از این رو مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران بر اساس ضوابط و نیازهای یاد شده، به اصلاح و تدوین متون درسی اقدام و ده‌ها جلد کتاب درسی را در تدریس، تدوین و منتشر کرده است. در این فرایند سعی شده که با حفظ اصالت و عنای محتوایی گنجینه‌های ارزشمند بر جای مانده از عالمان گذشته، با کاربست تکنولوژی آموزشی و مراعات اصول، معیارها و الگوهای جدید، متونی متناسب با اهداف خود، در چارچوب برنامه‌ها و سرفصل‌های مصوب و سطح علمی و انتظارات فراگیران ارائه کند.

پیمودن این مسیر بلند و طولانی، به مساعدت و حمایت همه جانبه استادان، صاحب‌نظران، مدیران و طلاب معزز نیازمند است که با ارائه پیشنهادها، نقدها و

دیدگاه‌هایشان از طریق رایانامه (Motoon@whc.ir) ما را در بهبود بخشی و طی نمودن درست و صحیح این مسیر صعب و دشوار، یاری دهند.

در اینجا فرصت را غنیمت می‌شماریم و از تمامی دست‌اندرکاران این طرح سترگ، به ویژه مدیر و اعضای محترم گروه علمی - آموزشی ادبیات عربی و نیز اعضای محترم کارگروه؛ حجج اسلام آقایان عبدالرضا مهاجر و محمود قرائتی به ویژه حجة الاسلام آقای مهدی مؤیدی، کارشناسان گرانقدر که ارزیابی علمی این کتاب را بر عهده گرفته‌اند، مدیریت محترم تهیه و تدوین متون و منابع درسی، قدردانی می‌کنیم و تلاش خالصه آنان را ارج می‌نهیم.

بِعَوْنِ اللَّهِ تَعَالَى وَعَلَيْهِ التَّكْلَانِ
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران

مقدمه

الهدایه فی النحو از دیرباز در زمره اولین کتاب‌هایی بوده است که دوست‌داران فراگیری زبان عربی با آن آشنا می‌شدند و خاطره‌ای شیرین از آن را در یاد دارند. این کتاب توانسته است، با بیانی شیوا، روان و به دور از پیچیدگی، قواعد زبان عربی را به مخاطب بیاموزد و اتقان علمی خود را با رعایت ویژگی‌های نوآموزان نحو بیامیزد. الهدایه فی النحو هم اکنون نیز با اصلاحاتی که به برتری‌های مذکور آسیبی نرسانده، کتاب درسی مشترک حوزه‌های علمیه شیعه و اهل سنت است و متن آن پس از به‌روزرسانی‌هایی متناسب با اموزش‌های امروزی، در میان متون درسی حوزه‌های علمیه برادران، خواهران و جامعه علمی، حاکمیت قرار دارد.

گسترده‌ی استفاده از این کتاب، موقعیت حساس آن به عنوان اولین کتاب مفصل نحوی برای نوآموزان عربی، منتهی تا اشکالات آموزشی این کتاب نیز در کنار برتری‌های آن نمود پیدا کند و اهمیت آن، پرداختن به موضوعات صرفی در میان مباحث نحوی، پراکندگی مباحث برخی لغات واحد در بخش‌های گوناگون کتاب و ساختار ناهمگون کتاب با سایر کتاب‌های نحوی مورد استفاده در آموزش حوزه‌های علمیه از جمله این اشکالات است. روشن‌تر آن آسیبی که اشکالات مذکور در فرآیند آموزش ایجاد می‌کند، اختلال در توانایی نحوآموز، در فراوانی مطالب و کاهش بهره‌وری در آموزش است.

گروه علمی، آموزشی ادبیات عربی مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، خرداد ۱۳۹۳ اصلاح کتاب ارزشمند و کهن الهدایه فی النحو را با هدف رفع اشکالات مذکور تصویب کرد. اصلاحات لازم توسط کارگروه تخصصی انجام و نظارت محتوایی آن را مدیر محترم گروه حجت الاسلام والمسلمین امیرامینی بر عهده گرفت. کتاب حاضر، همان الهدایه فی النحو در ساختاری جدید و همراه با تمرین‌های متفاوت است.

اداره کل برنامه‌ریزی و تدوین متون تحصیلی